

організму для свого існування, тобто для утворення власних генів і білків. Молекули цілісних білків або генів з кишечника у кров людини не потрапляють. Стороння ДНК постійно перебуває в кишечнику людини й тварини з тих поживних речовин, що вони їх споживають і тих мікроорганізмів, які постійно існують у кишковикі. А їх в організмі людини існує більш 400 різних видів, загальною вагою близько кілограма. Вони там гинуть і теж розкладаються до простих молекул. Якщо їх гени й білки не проникають в організми, у яких вони є в наявності, то чому повинні проникати пересаджені гени або їх білки з генетично модифікованих організмів? Саме тому й небезпеки для людей ГМО не несуть. Така об'єктивна наукова істина. Саме на неї й повинні орієнтуватися законодавці.

Розберемо, для прикладу ситуацію, яка виникла навколо картоплі, стійкої до колорадського жука. У клітини цієї рослини перенесений ген ґрунтової бактерії типу бацили (*Bacillus thuringiensis* – Bt). Селяни, дачники, городники, коли мають справу з лопатою або сапою піднімають пил і поглинають разом з нею й бацилу з усіма її генами, у тому числі, і з тим геном, який пересаджений у картоплю. Але шкоди для людського організму від цього не спостерігається. Жуки ж, поїдаючи картоплю, гинуть. Для них трансгенна рослина отруйна. Справа в тому, що система травлення в колорадського жука відрізняється від такої в людини й усіх ссавців у цілому. У комах молекули білків спочатку попадають у гемолімфу, звідти в клітини, де й повинно пройти їхнє розщеплення. Але такого розщеплення не відбувається, оскільки жук не має відповідних ферментів. А тому він і гине.

Таким чином, необхідно констатувати, що геномодифіковані організми не можуть приносити шкоди як організмам людей, так і тварин, а тому необхідно не забороняти ГМО, а створювати їх з метою підвищення продуктивності рослин і тварин, а також створювати виробників різних лікарських рослин.

Література

1. Близнюченко А.Г. Близнецы из пробирки. К.6 Урожай 1991. 173с
2. Близнюченко А.Г. Конспект лекцій з генетики сільськогосподарських тварин з основами біометрії. Полтава. Terra. 2001. 138с.
3. Близнюченко О.Г. Генетична інженерія:сучасний стан та перспективи розвитку. // Вісник Полтавської аграрної академії. – 2009. – С. 229-237.

ДОСВІД АКЛІМАТИЗАЦІЇ ОНДАТРИ У ДИКАНСЬКОМУ РАЙОНІ

*Полтавець І., Біляєва Т.Г.
Великобудищанська ЗОШ I-III ступенів, Диканський район*

За визначенням «Екологічної енциклопедії» [1], акліматизація тварин – теорія і практика цілеспрямованого перенесення особин виду-акліматизанта в новий біотоп із метою подальшого практичного використання популяції цього виду, що самовідтворюється або штучно підтримується людиною. Прикладами успішної акліматизації тварин в Україні є акліматизація товстолоба, амура білого, нутрії, ондатри, оленя плямистого, муфлона європейського, енотовидної собаки, норки американської, фазана, кеклика та інших.

Темою дослідження обрано акліматизацію ондатри у Диканському

районі саме тому, що працівники місцевого мисливського господарства були одними із піонерів розселення даної тварини в Україні. Природні та кліматичні умови району виявилися сприятливими для інтродукції та подальшої адаптації цього північноамериканського виду.

Ондатра (*Ondatra zibethicus*) – найбільша із полівок. Довжина тіла до 36 см, маса до 1,3 кг. Довжина хвоста до 4/5 довжини тіла, він сплющений з боків та вкритий дрібними роговими лусочками, між якими виступають короткі рідкі волосини. Знизу довгі щетинисті воловни утворюють киль. Хутро складається з рідких довгих остьових волосин та густого м'якого підшерстя. Забарвлення хутра від коричневого, іноді з рудим відтінком, до майже чорного. Хутро ондатри високо цінується. Пальці задніх кінцівок зв'язані перетинками.

Корінний ареал ондатри – Північна Америка від північних кордонів Мексики і Флориди до Аляски і Північної Канади. На початку ХХ століття її акліматизували в кількох країнах західної Європи, а з 1928 року і в колишньому СРСР. Живе ондатра по берегам водойм, серед заростей гідрофітів: очерету, рогозу, стрілиці та ін. Місцями, в дельтах великих рік і озер зарості цих рослин займали дуже великі площі. Їх щорічна продуктивність була величезною, а в господарстві вони ніяк не використовувались ні на корм для свійських тварин, ні як будівельні матеріали. Саме ці рослини і склали основний корм ондатри і забезпечили щорічне відновлення цінного хутрового виду [2].

У Диканський район ондатра завезена у 1987-1990 роках як цінний хутровий звір. На даний час планомірного відлову немає, популяція цих тварин є в стабільному стані. Поширення ондатри приурочене до водойм.

За межі прибережних (затоплених) і берегових заростей гідрофітів ондатри не виходять. На орних землях (полях, городах) ондатри не поселяються і шкоди сільськогосподарським культурам, як правило, не завдають.

Ховаються ондатри в норах, що вириті в невисоких обривистих берегах так, що виходи із них відкриваються в товщу води нижче її рівня, а гніздова камера розміщується вище рівня. В місцях із плоскими берегами і серед постійно занурених гідрофітів ондатри будують із гілок і трав'янистих рослин хатки діаметром до 1,5-2 м і висотою до 1 м. Усередині хатки облаштовують гніздову камеру, вихід із якої відкривається не на поверхню, а в товщу води. Взимку тварини рухаються і харчуються під льодом, чудово плавають і пірнають. У товщі води можуть затримуватися до 12 хв.

Влітку (в липні-серпні), коли вода в ставках і річках спадає, ондатра переходить на береги водойм, де часто стає здобиччю лисиць, енотовидних собак, тхора, видри. У весняний час активно споживає молюсків, рибу. Активна заготівля кормів – у жовтні-листопаді. Розмножується ондатра в південних регіонах майже цілий рік і приносить до трьох і, навіть, чотирьох приплодів. У кожному виводку буває від одного до одинадцяти, зазвичай 5-7, дитинчат. Період вагітності триває 22-30 діб [2].

Нині у Диканському районі є два господарства, які ведуть спостереження і облік ондатри – Диканське дослідне лісомисливське господарство та Українське товариство мисливців та рибалок (УТМР), які й займаються розселенням цих тварин. За даними УТМР із різних господарств Росії було завезено у 1987 році – 12 голів, у 1988 – 65 голів, у 1989 – 96 голів, у 1990 році – 85 особин різної статі і віку. Коли в наступні роки ондатра розселилася в районі і збільшилася її кількість, мисливське господарство

займалося відловом цих тварин та подальшим розселенням їх у інші райони Полтавської області та в Харківську область. Так, за даними звіту егерів УТМР у період з серпня по жовтень 1992 року, було відловлено для розселення в мисливські угіддя Харківської області 42 особини ондатри. У 1997 році відловлено і реалізовано в Оржицький район 50 голів ондатри, у 1998 році направили 39 голів у Машівський район, 33 особини – у Оржицький район, 8 – у Полтавський район. Пізніше ондатра з різних причин не відловлювалася.

У 2009 році за даними Диканського дослідного лісомисливського господарства, на його території, куди входить місцевість від траси Полтава – Гадяч до сіл Котелевського району (включно з руслом р. Ворскла), було відмічено 79 особин ондатри: 14 – у Диканському районі та 65 у Котелевському. Найбільше хаток тут, за нашими спостереженнями, було виявлено біля місця впадання у річку Ворскла її притоки – Добришин. Крім території, підпорядкованої Диканському дослідному лісомисливському господарству, багато ондатр є і на іншій території району, особливо біля водойм сіл Степанівка, Єлисаветівка, Чапаєвка, Кокозівка, Міжгір'я, Кратова Говтва. Біля річки Говтва на території Чапаєвської сільської ради на 100 кв. м було нараховано 12 хаток ондатри.

Отже, за статистичними даними та за результатами оригінальних досліджень, встановлено, що акліматизація ондатри у Диканському районі виявилася успішною і сучасний стан популяції тварини є стабільним.

Література

1. Екологічна енциклопедія: У 3 т. / Редколегія: А.В. Толстоухов та ін. – К.: ТОВ «Центр екологічної освіти та інформації», 2006. – Т.1: А-Е. – 432 с.
2. Жизнь животных: У 7 т. / під редакцією академіка В.Є. Соколова. – Москва «Просвещение», 1989 – Т.7: Ссавці. – 560 с.
3. Екологія. Охорона природи: словник-довідник / М.М. Мусієнко, В.В. Серебряков. – Київ.: Знання, 2007. – 624 с.
4. Кобышев Н.М. География животных с основами зоологии / Н. Кобышев, Б. Кубанцев. – М.: Просвещение, 1988. – 192 с.

ОРНИТОФАУНА ПРОЕКТОВАНОГО РЕГІОНАЛЬНОГО ЛАНДШАФТНОГО ПАРКУ «ГАДЯЦЬКИЙ» (НА ЕКОТУРИСТИЧНОМУ МАРШРУТІ В СЕРЕДНІЙ ТЕЧІЇ Р. ПСЕЛ)

Чован О.О.

Полтавський національний педагогічний університет імені В.Г. Короленка

Різноманітність органічного світу планети як результат довготривалої еволюції являє собою цілісну універсальну систему взаємопов'язаних складових. Існує значна кількість визначень біорозмаїття, проте їх сутність зводиться до кількох рівнів: розмаїття генетичне, видове, різноманітність угруповань (ценотичне), екосистемне, біомне, що охоплює зв'язки між різними рівнями ієрархії живих форм [1].

Нині на високих міжнародних форумах визнається, що в Україні ще збереглися такі недоторкані куточки природи і таке багатство видів тварин та рослин, яких вже не знайдеш в доквітлі найбільш індустріально розвинутих західноєвропейських країн. В урядових і громадських колах багатьох держав велика увага зараз приділяється збереженню природної спа-